»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву »Браника« у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«:

	За Аустро-Угарску	За Србију:
на годину	К 32·—	40·— дин.
на по године	К 16·—	20·— „
на четврт године	К 8·—	10·— „

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Број 139. У Новом Саду, у недељу 22. јуна (5. јула) 1908. Година XXIV.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са 1. (14.) јулом о. г. ступа »Браник« у **трећу четврт** о. г., те с тога отварамо нову претплату за наш лист. Држимо, да је излишно, да нарочито препоручујемо »Браник« српској читалачкој публици. Наш рад је отворена књига, а да смо на правом путу у борби за права српскога народа, доказ је и **она хајка**, која се са разних страна диже на овај једини независни дневни лист српски у Угарској. У добу, кад су многи т. зв. »родољуби« отишли под скут данашњим властодршцима у Угарској, »Браник« је остао непоколебим у свом српском држању и за то је поднео, а још ће имати и да поднесе и велике материјалне жртве. Као потпуно независном листу према свима и свакоме, »Бранику« је једини извор за опстанак претплата свесне и родољубиве српске публике, коју овим молимо, да се претплати на овај српски лист, за чије усавршење не жалимо ни труда ни трошка.

Молимо и оне поштоване претплатнике, који су нам остали дужни претплату, да нам пошљу тај дуг, јер смо им ми редовно шиљали лист. Администрација нашега листа кредитира поштованим претплатницима до крајњих граница могућности и тек онда обустави шиљање листа. Излазимо, дакле, на сусрет читалачкој публици, колико год више можемо.

Претплата за »Браник« остаје стара:

на читаву годину	32 К
» по године	16 »
» четврт године	8 »

а може се претплатити и **месечно** са 2 К 70 п. За **Србију** износи годишња претплата: 40 динара, погодишња 20 динара, а четвртгодишња 10 динара. За све остале **стране земље** износи претплата **40 К** у нашем новцу.

Претплата се шаље поштанском упутницом **на администрацију »Браника«**.

У Новом Саду, 22. јуна (5. јула) 1908. г.

Управа и уредништво
»БРАНИКА«.

ДРЖАЊЕ НАРОДНОСНЕ СТРАНКЕ.

Народносна странка на угарском сабору, коју сачињавају Румуни, Словаци и Срби, дуго је представљала једину опозицију данашњој коалицијонашкој влади угарској. Њу није ништа бунила у њеној борби та околност, што народносну странку министар-председник Векерле и мађарске удружене странке не хтедоше да признају као политичку странку. Народносна је странка у свакој прилици знала показати и влади и мађарским странкама, на како високом ступњу парламентарне спреме стоје скоро сви чланови њени. Ваља се сетити само оне дивне парламентарне борбе, коју су народносни посланици развили на пр. против познатог школског законског предлога министра грофа Апоњија, па да се и политички противник поклони народносним посланицима.

Угарској влади и њеној странци ни најмање не иде у рачун, што се мушке речи народносних посланика из саборнице чују далеко преко граница ове наше отаџбине, те европско јавно мишљење из саборских говора народносних посланика најбоље може себи створити слику о стању у Угарској, а нарочито о стању немађарских народа у овој земљи. Критика, коју народносни посланици износе у сабору о политици данашње коалиционашке владе, свагда је објективна, заснована на необоривим чињеницама, те за то данашњи мађарски коалиционашки медијокритети и не могу да разлозима побијају народносне посланике, него се већином служе познатим отрцаним фразама о »питомим народностима« и о »заслепљеним агитаторима«, а ти медијокритети, као што су на пр. познати Ђорђе Нађ, Шомођи, Шимеги, па Смречањи, не устручавају се, да народносне посланике, који никада никога не вређају у својим говорима, најбруталнијим инсултима трактирају. Док говори народносних посланика — изузев наравно говоре неких радикалских пилићара и Елсашана — стоје на висини парламентарне дијалектике, дотле су говорници данашње владине странке већином обични парламентарни дилетанти, што често са жалошћу истичу и сами мађарски опозициони листови.

Није, дакле, чудо, што је охолој коалицијонашкој влади данашња народносна странка трн у оку. Влада види, да њено непризнавање народносне странке на угарском сабору ова није ни у што зарезала, него је вршила свој задатак. Сад се влада и њена странка нашле у запари, те прибегавају једном средству, позајмљеном од Беча, а то је оно: divide et impera (раздели па владај). Као што се у српском народу нашло несретних радикала, који су се за љубав автономних масних лонаца предали на милост и немилост државној влади, па Ракодцају и Рауху, тако влада и њени мамелуци, који никада не познају, како управо стоје ствари, држе као у воску, да ће се и у румунском и словачком народу наћи спекуланата, као што су „српски“ радикалски трбушари; влада мисли, да ће се и код Румуна и Словака наћи као и код Срба издајника, који ће се, као »српски« радикали, дати за средство, што ће да им народ поцепа.

Држећи се тога бечког рецепта, министар-председник Векерле је пустио у свет идеју о неким „умереним народносним странкама“, те се већ нашао неко, који је у брошури препоручио Румунима, да раскину с „претераном“ румунском народносном странком, па да ступе под барјак „умерене“ румунске народносне странке! Ту имају своје прсте помешане познати румунски адвокат др. Емил Бабеш, који одавна проповеда неко »измирење«, и посланик Коста Бурдија, некадашњи лугошки плајаш, а данас дворски саветник, јер је затуцан мамелук владин.

И најивна коалицијонашка господа мисле, да ће поцепати Румуне?! А заборављају, да ни Бабеш ни Бурдија немају никаква ослонца у румунском народу, особито с таковим плановима не. Влада и њене присташе већ су добили одговор на те њихове смерове од румунског посланика дра Аурела Влада. У главном листу румунске народносне странке, у »Лупти«, изјавио је Влад, да о помирењу не може бити речи, док не буду задовољени праведни захтеви румунског народа, који је чекао две хиљаде година, па ће чекати и још неколико десетина година, док се не сроза данашњи олигархијски систем у Угарској. Влад је у том свом чланку у »Лупти« о »умереним« Румунима од речи до речи рекао ово:

— Нека је на знање агентима измирења, да се румунски народ никада неће одрећи национионалног живота и о измирењу не може бити говора све дотле, док му права и национионални живот потпуно не буду осигурани. Румунски народ у Угарској трпи већ две хиљаде година, може чекати још једно два деценија, кад сломом садашње олигархијске владавине буде настало доба слободе.

Тако говори прави патријота румунски!

У осталом клуб народносних посланика је и сам помрсио конце потајних планова, управљених против народносне странке, својом ономадашњом изјавом, у ком се одлучно утврђује јединство народносне странке. Народносни посланици се, међу тим, нису само на том задржали. Да би обавестили народ о политичком стању и о ровењу против народносне странке, они не ће летовати, као злогласни »човек историјског ножа«, него ће приређивати народне зборове и обавештаваће народ, да се чува потајних талми-пријатеља.

И ту су народносни посланици на висини свог задатка. Р.

СРПСКА ВЕЛИКА ГИМНАЗИЈА НОВОСАДСКА.

I.

Још нас само две године растављају од прославе стогодишњице нашег највишег просветног завода у Угарској. За ову ретку прославу чујемо да професорски збор намерава у облику споменице изнети на јавност билансију стогодишњег рада наше гимназије: у њој ће бити приказана историја овог завода, биће изнесено све, што је гимназија за тих сто година себи привредила, и најпосле — а то гимназија заиста с поносом може учинити — биће набројано, колико је овај завод дао српском народу образованих синова, који му као честити чланови друштвени служе широм целога Српства.

Свакако ће занимљив бити овај поглед на стогодишњу прошлост, те сви пријатељи наше гимназије с нестрпљивошћу очекују овај нови документ нашег просветног напредовања. Али за сваког пријатеља нашег народног напредовања нису мање занимљиви ни годишњи извештаји наше гимназије.

Ми је у читавој Угарској имамо само једну. Додуше велик је број српских ђака на мађарским средњим школама, али је ипак мален број оних, који на овим школама уједно и матурирају. Наша народна интелигенција још се и данас огромним делом рекрутује из новосадске гимназије. И баш због тога је за нас занимљиво, прелиставати листове годишњег јој извештаја, јер ученици ове гимназије, то нам је наша будућа интелигенција. Ту нам се они за осам година у најважнијем перијоду човекова развића, од десете до осамнаесте године, развијају, и какви су они данас, таква ће нам у главном бити наша будућа интелигенција у Угарској.

Само је заиста велика штета, што за познавање наших ученика не налазимо у извештају никавих других података, до само класе. То су пак често врло непоуздани податци. Много би важније било, истицати марљивост и истрајност у раду и савесност у испуњавању дужности. Јер из тих особина могли бисмо много поузданије закључивати о нашој будућој интелигенцији, него ли пак на основу формалних класа. У гимназијским сведоџбама класифицира се и облик спољашњих радња: међу тим много би важније било класифицирати читавог ученика по труду му и савесности.

Али пођимо за класама! Из свих је предмета врло добар успех показао 21 ученик; из свих предмета најмање добар 78, из свих предмета најмање довољан њих 254, из једног су предмета пали 50, а из два и више 41.

Међутим оваква нам класификација не казује много. И с педагошког гледишта оправданија је друга класификација, јер је горња скроз и скроз формална. Јер заиста не може бити никакве сумње, да је и онај ученик, који има из једног, два и три предмета оцену добро, а из свих осталих врло добро, исто тако врло добар ученик, као и онај, који има све врло добро.

За то ћемо при класификацији наших ученика у српској гимназији узети другу меру а не ону, која је према службеном упутству употребљена у извештају. И тада добијамо ове податке: врло добар успех (већи део врло добрих оцена) има 62 ученика; добар успех (већи део добрих оцена) има 112 ученика; довољан успех (већи део довољних оцена има 167 ученика; а пало их је 91, и то 50 из једног, 18 из два а 23 из три и више предмета. Или у процентима: врло добар успех: 14 %, добар 28 %, довољан 36 % а пало их је 22 %. Дакле већа половина гимназијских ученика имају довољан и недовољан успех, а добар и врло добар их има тек 42 %.

То је од прилике просечан успех, који показују средњи заводи у Угарској. Али нас ово не може задовољити. Наша је једина гимназија, ми с малим изузетком једино из ње добијамо своју народну интелигенцију — ми дакле морамо од наше гимназије тражити много бољи успех од просечног успеха осталих средњих завода у Угарској. Па чак и наш народни понос тражи, да она буде једна од најбољих у читавој земљи.

Више сам се пута интересовао за ову појаву у новосадској гимназији: како је то могуће, да нам наша деца, која су призната као даровита, не напредују у школи онако, како би то одговарало њихову дару.

— Прочитајте извештаје — одговорио ми је један професор — свих српских гимназија у Српству, отворите и извештаје страних завода, које похађају наша деца у већем броју, свугде ћете наићи на исту појаву. Наша даровита деца не напредују у школи, како би требало. Узрока томе биће више — а велика је штета, што се та питања ни у нашој јавности ни у стручним круговима не расправљају, како то изискује њихов замашај по просветно нам напредовање — али један од најважнијих узрока је то, што наша деца нису истрајна у раду. Погледајте око себе: све је наше друштво такво! Таква су нам и деца. Српска дакле педагогија стоји пред једним специјалним народним задатком: да развије у нашем подмлатку истрајност у раду. Препорођај нашег друштва, па чак и нашег народа много зависи од тога, хоће ли српска педагогија моћи успешно извршити овај тешки задатак свој.

Овако на пречац заиста не могу рећи, колико има истине у овим речима. Али је тврдња вероватна. Једно међутим ипак нам је криво. Други народи, па чак и они, који нису много напреднији од нас, имају читаву педагошку литературу, о својој школској деци, а ми се задовољавамо простим примањем и примењивањем оних резултата, до којих су они дошли. Наши педагози заборављају, да нису деца свих народа једнака. Као што се народи разликују један од другог, тако се исто и они мали народи у школама разликују. А ми, као што довољно не познајемо ни свој народ, тако не познајемо ни своју децу. И као што у политици примењујемо начела са запада, не дотерујући их према карактеристичним особинама нашег народа: тако се исто и у педагогији мало осврћемо на карактерне црте наше деце. Можда грешим: али сам о томе врло мало читао написано.

э|с
э|с

НАРОДНОСТИ И ИЗБОРНА РЕФОРМА.

»Pester Lloyd« је о побудама, које су народносну странку навеле, да одржи своју последњу конференцију и да публикује коминикé, из кругова румунске секције народносне странке добио ове информације:

Влада је на очиглед опасностима, које неопходна изборна реформа крије у себи, учинила неке кораке, да у табору народносне странке тражи савезникâ, да би се с позивом на последње према горе могла поднети што питомија изборна реформа, а с друге стране да би се указивањем на евентуално одметање неких сецесиониста могла подрмати солидарност народносне странке. Како Румуни сачињавају најјачи контингенат, то се пре свега експериментише у њихову табору. Три тако звана румунска листа, која стоје у владиној служби — »Lumina« у Будимпешти, »Ungaria« у Клужу и »Telegraful Romanul« у Сибињу — маме и врбују за то, да се створи »умерена« румунска странка, те јављају, да је та акција, која стоји под руководством једног од синовâ покојном Виђентију Бабешу, будимпештанског адвоката дра Емила Бабеша, већ уродила плодом, јер су посланици др. Теодор Михали и Ладислав Лукач изјавили, да су вољни придружити се „умереној“ странци. Карактеристично је у том погледу, како се ту ради, то, што др. Бабеш у својој рођеној режији у поменутим листовима фабрикује покличе, одговоре, полемике и одговоре, наравно свагда под другим именом. Да та акција у румунског народа, који не познаје ама ни једног од тих актерâ те се непоколебиво држи солидарно, не налази одзива, не треба посепце тек истицати. Румунски се народ у својој целини држи народносног програма, који је прецизиран на народносном конгресу године 1895. Сиренски гласови агената одјекнуће несаслушани, као што ће се изјаловити и труд мађарске владе, да умири Хрвате, како би бар с једног фронта могла одахнути. Још мање ће среће имати њене тежње, да са социјалним демократама дође до споразума.

Румуни стоје на становишту општег, једнаког, тајног изборног права по општинама, то су захтевали већ у свом адреском нацрту. Што се о свом схватању у погледу појединости још нису изјаснили, то се десило из појмљивих тактичних разлога. С погледом на детаље моћи ће заузети становиште тек онда, кад законски предлог о изборној реформи буде поднесен. Но на сваки су начин уверени, да се на поделу срезова исто толико, ако не више, важности мора положити, као и на саму изборну реформу. Но до дефинитивна мира са народностима моћи ће довести тек састав бирачких листинâ по народносном катастру. У једном и истом срезу нека свака народност бира свога посланика, као што то по новом аустријском изборном реду бива на пример у Моравској. Тим би се избегао сваки судар међу народностима приликом избора. Сваки би бирач могао гласати на свог суплеменика. Страх, да би онда при јаком народносном блоку у Угарској могло доћи до народносне већине, није основан. Ваља узети на ум, да би при таквом мирном решењу народносног питања она чврста веза — борба о језичка права — престала спајати разне народности у солидарну целину. Јавила би се друга политика, социјална и привредна питања као мотиви образовању групâ те мађарски народ ипак не би изгубио своју надмоћну улогу. Састав бирачких листина на основу народносних катастарâ наравно да је само pium desiderium; но извесно је и то, да се дефинитиван, здрав мир друкче не даје ни замислити. Могло би и у нас доћи до какве Вармундове афере или би се дала прилика, да се склопи и ново поравнање; у првом би се случају ново груписање спровело по либералним и клерикалним, а у другом по аграрним и меркантило - индустријским лозинкама, а обоје су то евентуалности, по којима се може судити, да не може доћи до тога, да ће се створити народносна већина.

Народносна ће странка летње ферије посветити поглавито раду око организације. Кад је министар унутрашњих делâ гроф Јулије. Андраши, одговарајући на једну интерпелацију посланика Барне Бузе, указао на то, е није могуће забранити социјалним демократима да се организују, јер би онда другој којој влади могло пасти на памет, да забрани можда и независној странци, да се организује, онда је он уједно прекинуо палицу и над тим, да се могу спровести министаријалне наредбе Кароља Хијеронимија и Десидерија Перцела, које још важе. Но фактично се ни румунски народ не осврће на те наредбе. Румунски народ не допушта, да му се одузме приморијално право, да се сам може организовати као политичка странка, и то тим мање, што се не даје ни замислити каква државна контрола према раду око организације.

Борба народносних посланика при прорачунској расправи.

(Наставак.)

Ладислав **Лукач:** Енглеска је влада за време Гледстонова министарства изаслала у Ердељ врло одлична званичника у министарству иностраних дела — жалим, што се нисам могао састати с њим, јер сам баш у то време опет, не знам за што, чамао у затвору — да се на основу рођеног свог искуства увери о овдашњим приликама. Прешао је у Румунију и у балканске државе а у свом извештају, који је после написао, рекао је, да ће решење источног питања према тадашњим политичким приликама — знате ли одакле почети? Из Ердеља ће почети. Такав је био извештај тога државника, што га је поднео својој влади.

Па зар можемо ми спречити, да странци дођу амо па да прокрстаре по нашој земљи? И летос је неколико публициста прошло овуда а издали се за туристе.

Вели нам се, да ово министарство одржава толике гимназије за нас, да имамо толике велике жупане, толике председнике судбеним столовима, да нам се потпомажу и унапређују привредни наши интереси, као што рече Фрања Деак у бесмртној својој беседи: »под обранбени штит народне части стављамо крепко подупирање ваших интереса.« Кад бих видео, да су искупљена ова величанствена начела, кад бих видео, да нас на пољу државних установа респектују онако, како би требало према нашем бројном сразмеру и према нашем родољубљу, онда бих рекао: Врло поштовани господин министар-председник не само речју него и делом посведочава у народносним питањима свој просвећени дух те нас установно штити у борби овога живота, штити наше цркве, наше школе и наше привредне интересе. То је нама потребно, то би било добро по отаџбину. Но да ли ми то можемо рећи? У Буковини има једва 20.000 Румуна па ипак је законом одређено, колико посланика шаљу у аустријско царевинско вéће. И у нас има статистике, установљено је, колико има милијонâ румунских становника, колико Срба, дакле би толико и толико њихових посланика требало да буде на угарском сабору.

Ви непрестано наглашавате, како се ми тужимо на повреде, а никако или не ћете или не можете да нам препоручите какав лек, какав мелем, не ћете или не можете законом да помогнете. По моме скромном мишљењу има лека за све те невоље. У повесници Угарске било је куд и камо опаснијих прилика, но што су ове неприлике, које су изазване народносним питањем. Такве су биле верске борбе. Изволите се сетити, како је крв текла потоцима, кад се изрекло: Lutherani comburantur. Изволите се сетити оних крвавих дана, кад је Карафа, и још не знам какви други, слао на губилиште грађане ове земље. Вековима је трајала та голема опака борба па ипак смо је прекужили, ипак смо нашли излаза из ње. Тако ваља да радимо и с народносним питањем. Заман су католици, док су били у премоћи, хтели да утамане протестанте, заман су протестанти, кад су били јачи, гледали, да сургунишу све католике. Је ли им то пошло за руком? Није него! Покушали су па се није дало. Тако ни вама не ће поћи за руком, да од Румунâ начините Мађаре (Велика ларма на левици). Ми се држимо своје народности, исто тако, као што и вама уписујемо у велику заслугу, што тако чврсто приањате за своју народну мисао, за свој народни осећај, за свој матерњи језик. На вас ћемо се и ми угледати у нашој народној борби.

Кад ви велите, да вас ми клеветамо пред иностранством и да не знам каквим неистинама пунимо уши иностранству, онда се ја позивам на поштованог мог посланичког друга Лауша Холо-а. Ево шта вели Лауш Холо о нашим јавним приликама у „Magyarország“ у 17. јануара 1905. г. (чита): Тако је сила већ била удешена. Румуне, Србе и Словаке трпали су жандарми у кола па су их вукли на биралиште, да гласају. Покварене клике по варошима су за баснословне »кшефтове« лиферовали помагаче том систему. Појединци су пазаривали, појединци се богатили. Никакви, сасвим обични људи шакачки су пунили џепове, за добар су новац могли да удовоље својој сујети.«

(Наставиће се).

НОВИ САД, 21. јуна 1908.

— **Бране их!** Службеним роговима у Пешти и Загребу пуче срце за нашим радикалима. Наш будимпештански дописник изнео је јуче, како се рог мађарске владе, полуслужбени »Кор. Биро«, искида бранећи радикале од сумње, да их је Векерле цакнуо, и доказујући да радикали нису (!) згњечени на изборима за троједнички сабор.

Поред мађарског »Кор. Биро«-а сада брани пропале радикале и стара Куенова, по том Ракодцајева, а сада »подмлађена« Раухова »Аграмерица«. И та стара црножута тéта »Заставина« налази, да су при недавнашњим изборима посланика за народно-црквени сабор у темишварском срезу радикали пропали услед либералског терора!! Замислите: радикале, те ражњаре и џибраше, да либерали тероришу! Коме то причају тéта »Аграмерица« и онај владин рог у Пешти?

Но и после овога ће лажљива ергелуша »Застава« друге клеветати, да их потпомаже званични апарат. Само што »Застави« то више ни кер не верује. Данас је већ свима јасно, да она и њени воћкови трче за мамузама данашње велике господе у Будимпешти и Загребу. За то ови и бране своје верне слуге: радикалске воћкове.

— **После цетињске парнице.** Жалосна новинарска кампања због афере и парнице бомбашке, што се одиграла у Црној Гори, сад се тек распламтила. Сад тек, кад је на Цетињу већ изречена пресуда, износи сарајевска »Српска Ријеч« неко писмо бригадира Јанка Вукотића, писано тобоже неком Митру Ђ. Бањовићу, официру у »Ћикагу“ (Чикагу, у Америци.) У том писму се каже Бањовићу, да има шпијонирати Црногорце у Америци и о њихову понашању тачно извештавати на Цетиње. Некима, за које је Бањовић јавио, прети се у том писму, да ће их мрак прогутати, а уједно се вели даље: »Ми смо ове, што смо се од њих имали бојати, свршили, само што су неки опазили те су утекли у иноземство.« Даље се Бањовићу обећава трошак »за овамо и тамо.«

Бригадир г. Вукотић је услед тог открића »Српске Ријечи« дао изјаву, у којој све то, што се у »Срп. Ријечи« њему приписује, проглашује »за ординарну лаж и клевету најгнусније врсте«. »Пристајући унапријед« — наставља г. бригадир — »ако »Српска Ријеч« или ко други докаже, да сам ја икад у животу писао писмо ма какове садржине икаквом Митру Бањевићу на свијету, а камо ли томе, кога је »Српска Ријеч« пронашла у Чикаго, — да не ћу бити ни бригадијер ни сердар, него ћу постати оно, што су они, који мене и моје пријатеље из добро познатих рачуна непрестано клевећу т. ј. друг завјереника и клеветник потоње врсте. Кад је »Српска Ријеч« то писмо на јавност изнела, наћи ћу јој прилике, да пред судом докаже, да је оно моје.«

— **Бомбашка афера пред которским судом.** Више црногорских поданика, који беху оптужени да су такође учествовали у завери против црногорског кнеза Николе, а ухапшени су у Котору, стајали су ових дана пред тамошњим поротним судом. Расправа је трајала четири дана. Поротници су — као што нам наш извештач телеграфише — јуче све оптужене, као: Новаковића, Поповића, Милинковића и Вујачића прогласили за некриве и суд их је ослободио. Оптужени су одма стављени на слободну ногу.

МАТИНО

»камерално књиговодство.«

Познати не у Европи, него чак и у Тунгузији автономни статистичар, г. Мата Косовац, ком је мало што као црв од раног јутра до мрклог мрака отправља сам натурено му у помањкању — што би рекли браћа Хрвати — способних људи управничко звање автономног статистичара и одговорно уредничко звање званичног органа српске прав. митрополије карловачке: »Српског Митрополијског Гласника«,*) него му натоварише на врат и управничко звање »српске манастирске штампарије«, да и на том пољу покаже своје знање и умење, пошто по тврдњи његовој он има »више знања штампаријског у малом прсту, него што га пређашњи њени управитељи имадоше у глави.«

Можда није познато целом нашем народу — или као што би требало по данашњем радикалском становишту рећи »народности« —, како је савесно, орно и вољно г. Мата отправљао перовођско звање у меленачкој црквеној општини и како ју је лепо уредио, и у њој чистину створио, да и данас Меленчани с благодарним сећањем врло често спомињу и благосиљају његов благотворни рад. А тако исто можда није познато ни његово замењивање епархијског школског референта у темишварско-вршачкој епархији, у ком је звању увео највећи ред и своме последнику тако чисту канцеларију оставио, да је било милина видети. А што му је оставио велику рпу лепо сложених аката нерешених, то му се тек није могло у грех уписати, пошто му се није дао помоћник,

*) Ово уређивање г. Мати толико посла задаје, да мора да носи из звања грађу за лист у вече кући, а у јутру да га срећен доноси, што очигледно виде сви Карловчани, кад иде г. Мата из звања и кад долази у звање, да никад не иде празних руку, него у једној руци носи штаницлу с воћем, а у другој завежљај рукописа, а одозго »Заставу“. А кад изиђе Жарков „Радикал“, који већином Мата испуњује, и њега, да виде они, који нису у стању да га по носу познаду, да је радикал, а оно по тим листовима, и да му се једномишљеници клањају до земљице црне.

који би радио под надзором г. Матиним и по његову упутству. Јер без помоћника он не »обичествује« нигде ништа радити.

Доста то, ако ико, г. Мата је пун предлога и извештаја. У том је несрављен мајстор! Но како по његовим предлозима и извештајима треба **неко други** да изведе оно, што он предлаже, није, сиромах, он крив, што меродавне и надлежне власти не могаху да провиде благотворни замашај његових предлога. Већином на једно их уво чуше, а на друго пропустише. Тако већина Матиних предлога остаде само предлозима.

Он је на пр. за време свога статистичарства толико и толико предлога поднео саборском одбору у погледу монументалног »дела« »бити имајућег« »Шематизма«, који је мислио уредити на што ширем историчном основу, које би дело било право монструм-дело, и које би износило најмање једно 200 штампаних табака (а таквог шематизма немају ни Американци). Мата би га уредио и спремио за штампу за једно 20—30 година односно о Кукову дне. И саборски одбор, који је у начелу усвајао и одобравао Матине предлоге, видећи напослетку и сам, да је Матино обећање — што би рекли браћа Србијанци — »ћорава посла«, донесе закључак, да Шематизам уреди сабрат Матин, познати зналац буковинске автономије Мита Клица.

Што српски народ у карловачкој митрополији не ће доћи до Шематизма, каквим је Мата мислио усрећити српску књижевност и за њега разаслао обрасце, за то ће одговорност носити и пред Богом и пред народом и повесницом саборски одбор. Грех пада на његову душу, а не на Матину. Мата је хтео, ал' не даде Бог, ил' не да ђаво.

Мата је имао лепу замисао и у томе, да српски народ или »народност« дође и до статистике, какве нема ни један народ на свету. За ту своју замисао направио је и штампао и обрасце, који су разаслани дотичним »јединицама« да их испуне. Неке су их и испуниле, а неке нису, и не само да нису, него су га због њих и нападали, тврдећи, да међу њима има више лудих питања, него паметних, а још више таквих, на која се не може никако ни одговорити. Тако н. пр. замерише му и исмејаше га, што је ставио питање »јединицама«, да му одговоре: колико има администратора ђакона (!!) — колико су ђакони превели у православије (!!), уз број парохијских сесија и број: излаза, карактера (!!), друге земље; број не само Срба, него и Румуна, који знају читати и писати и најдужи век код Срба и Румуна; колико имају општинске шуме парцела, јутара, крунска вредност, колики је и чист доходак и то: растових, борових, грабових, букових, липових, врбових, мешовитих дрва; број парцела, јутара, крунска вредност и чист доходак нађубрене земље тешким (масним) ђубретом и лаким (сувим) и томе слична питања!

Како је било такво замерање и закерање болећивом срцу Матином, то може знати и схватити само онај, који познаје његово болећиво срце. Њему тако што замерити, који је обишао статистичка звања и у Београду и у Загребу и у Пешти — наравно о народном трошку с масним (а не сувим) дневницама, и који је онолико времена пропустио удешавајући питања, нађена напослетку и за оне земље, у којима има мухамеданаца, иако их нема у карловачкој митрополији, — е, то је и сувише.

И које та замерања, управо закерања и заповетања, а још више кад је Мата видео, како су се ужасно нагомилали испуњени обрасци, послани да их испуне »јединице«, иако не од свих позваних, и то само за две године: није чудо, што се Мата запањио и видећи, да више не ће моћи помоћи извијање, него да треба послане обрасце средити и из њих саставити табеле, за коју се работу иште много труда и времена, што он не би био у стању учинити ни за 10 година, ил' право рећи никад, својим плачевним гласом умилостивио је мекана срца чланова саборског одбора, те усвојише његов предлог, да се не ће разашиљати јединицама обрасци и листићи за прикупљање статистичких података за г. 1907. (Ово је »јединицама« објављено тек у званичном листу од 13. јануара о. г. у 2. бр.) и то с тога, што још нису прикупљени, обрађени (биће обрађени по Мати о Кукову-дне) па ни публиковани податци од 1905. и 1906. г. (И они ће бити публиковани о Кукову-дне!) У току ове године — по обећању Матину — прикупиће се податци за горње две године и дотична дела издати. (Мата не рече: ако Бог да, јер не да он то не ће учинити ове године, него ни до г. 1928., управо никад. Живи били па видели!)

А послани испуњени обрасци, који стају народне фондове лепих хиљада, боравиће у Народном Дому вечити санак, док једном не оду у какав дућан, да се од њих праве штаницле за бибер и осталу мирођију.

Но кад Мата о свом досадашњем раду у статистичком одељењу није могао да изда оно, што је мислио да изда, он је издао и обогатио српску књижевност својим »Извештајем о раду статистичког одељења и уредништву званичног листа од 1903.—1906.«

Истина, у њему нема ни једне речице о уређивању званичног листа, али у њему има тако драгоцених ствари, да док једном доспе у »праве руке« и док шира публика дозна, каквих драгоцености и нових открића има у њему, тек онда ће се видети, ко је, и какав је велик човек и ум г. Мата.

Како ће се можда мало подуже чекнути на »праве руке«, то да бар нешто сазна и данашње покољење, шта лежи у Мати и шта излази из њега, односно његове главе, навешћемо овде за сада само нешто из споменутог његова драгоценог извештаја.

Тако се н. пр. из њега види, да се у Купинову налази између осталих старина и драгоцености: владичански епитрахиљ у вредности од 6000 К, златан крст са 26 каменова драгих 20.000 К, пешкир, рађен од грофице Јелене Бранковићеве 2000 К, у ман. Ковиљу појас св. Саве у вредности од 10 К, а у ман. Гомирју архијерејска митра у вредности од 12 К.

До сад се држало и писало извесно право, дано манастирима и општинама salva guardia (салва гвардија), а Мата је пронашао, да се оно право назива Cambargia (камбаргија) (33. стр.), а галпија да се зове »столпија« (38. стр.). До сад се држало и писало, да је патријарх Арсеније Црнојевић умро 21. октобра 1706., а Мата је пронашао, да је он био у животу још и 31. марта 1724., јер је тог дана издао привилегију гледе парохијала (у Оравици). Дакле не само да је Арсеније још те године био у животу, него да је он имао право издавати и дипломе, што се до сада држало да их имадоше издавати само цареви и краљеви, и то »гледе парохијала«. Још је г. 1724. постојао односно уведен парохијал, а не тек г. 1864.-5., као што се до сада држало!

До сада се држало и писало, да се бивши год. 1650. и 1664. београдски митрополит звао хаџи-Иларион, а Мато је пронашао, да се он звао хаџи »Шармош« (46. стр.).

До сада су српски књижевници називали византијског писца Властаром, а Мата је пронашао, да га треба по српски писати Властаресом односно Васпарисом (47. стр.).

До сад смо знали за Григорија Назијанзина, а Мата је пронашао, да има и Георгије и Григорије Нанзијанзис (46. и 47. стр.).

До сад се знало за Агапија Крићанина (A. Cretensis-a), а Мата је пронашао, да се он називао А. Кретенис.

До сад се знало за дело Андрије Деменица (јуродивог): »О митарствје« т. ј. о навађању ваздушних демона, душа умрлих на грех пред небесним вратима (рајем), а Мата је пронашао, да се исто зове: »Андрија Доменео Митару и душама у небу.« (47. стр.)

До сад се знало за дело Јована Климакса »Лествица«, а Мата је пронашао, да се оно звало »Јована Каимакса мествице увод у рај«. (47. стр.)

До сад се знало за дело Јована Златоустога (Chrysostomus-a) беседе о посту, писане за кнеза Лазара Бранковића, а Мато је пронашао, да се оно звало: »Јована Диатозетог беседе о посту од кнеза Лазара Бранковића«.

Мата је дакле пронашао, да је кнез Лазар Бранковић био и црквени писац, што се није до сада знало. А тек такав се проналазак не може назвати мачјим кашљем!

До сад се знало за Григорија монаха Амортола (Hamortolus-a) — грешника —, а Мата је пронашао да се он називао Хомортонид.

И таких »проналазака« и исправака има у Матиним извештајима повише, о којима ћемо можда идућом приликом рећи још коју.

Како се из истога извештаја види, Мата је имао у рукама при његовом писању Шафарикову Историју српске књижевности (II. изд. 1865.), те, како се из ње могао научити ономе, што није знао, доказ је, да је он тврдог уверења, да Шафарик није знао оно, што он зна, и не знајући грешио је.

Исти извештај особито препоручујемо писцима историје српске књижевности. Из њега ће се научити и ономе, што не знадоше Шафарик, Јагић, Новаковић и други писци. Што је саборски одбор са одобравањем узео на знање исти Матин извештај — ако је т. ј. у целости прочитан у седници и ако га је ко од чланова могао саслушати не баш целога, него ма и стотинити део, а није му због њега завео и у записник захвалност своју, — то се још даде и разумети, јер сем једног дра Жарка и нема у њему књижевника, који би могли оценити као што треба Матин труд и оно знање, што из њега провирује.

Али не било му просто, што му не изрече у записнику своју захвалност и на томе, што је Мата пронашао, да на пр. у Беочину селу 5 јутара 913 □° доносе годишњег чистог катастралног прихода — 1.320·40 К, у Баноштру 12 ј. 409 □° — 1.258·80 К, у Лединцима 2 ј. 606 □° — 356·80 К, у Врднику 39 ј. 166 □° — 7.489·20 К, у Инђији 92 ј. 724 □° — 36.071·60 К, у Бингули 4 ј. 990 □° — 1.280·00 К, у Рачи 2 ј. 850 □° — 740·40 К, у Копривни 5 ј. 07 □° —1.300·40 К, у Осеку 3 ј. 19 □° — 1.142·80 К. и томе подобно.

Истина, зли језици говоре, да је поменути Матин извештај таква лудост, глупост и тако неистинит, да је срамота за саб. одбор, што га је одобрио и допустио, да изиђе уз званичан лист и да би госп. Мати за њега требало оцепити врућих бар једно педесет батина — да је нешто данас слободно батинати. Али то је само злоба ниских и малих душа. Јер да је он такав, ваистину га не би саб. одбор узео на знање, а још мање допустио, да се штампа и разашиље уз »Српски Митрополијски Гласник«.

А каквих тек мука има Мата око уређивања »Српског Митрополијског Гласника«! Јер није то мали нити шални посао, однети добивени готов посао од секретаријата епархијских власти у штампарију, и то до пре бар у месту, а овамо од априла о. г. чак у Нови Сад по овој врућини у »Натошевићеву« штампарију, па написати онако тачан и веран извештај о седницама саборског одбора (за који огроман труд има једино bene то, што овамо од смрти патријархове царски ручава у двору за време седница), па заповедити потчињенима да обаве коректуру и ревизију, и по неку књижевну белешку написати т. ј. исписати тачан натпис.

Ко не зна муке уредничке, тај наравно да не »поња« муку Матину, скопчану са одговорним уредником. А ко зна, тај му се мора поклонити до земљице црне и зажелити му и дуга века, да што дуже поживи и поради на књижевном пољу, а »во первих«, да узбуде и на даље при досадашњем апетиту, коме има једино и захвалити, што може све оно избацити и урадити, што он избацује и ради.

Јер не треба заборавити, да Мата поред свег тога доспева, да сам испуњава и Жарков лист »Радикал«, а особито у почетку, јер како је Жарко »зањат« био око избора, при којима је и он онако свечано тресnуо, да се све земља тресла, то је сиромах Мата морао све то да узме на своја старачка плећа. Мата је наиме превалио 60, иако изгледа онако младачки с црном косом, а још црњим брковима. (Зли језици говоре, да се Мата фарба, али то није истина).

И кад су већ наша учена друштва тако неувиђавна, да нису Мату за његове књижевне заслуге изабрали бар за почасног члана, не може се Мати замерити, што је сам себе одликовао, и то ничим мање, него титулом: »др.«. То се види из тога, што се он од дужег времена потписује под своје саставе у »Застави«: »Др. М.«.

Па кад помислимо, да уз сва та напорна и тешка звања Матина, саборски одбор не имађаше толико сажаљења спрам једног остарелог и изнемоглог старца у школској струци, те му повери и тешку и напорну дужност и управитеља српске манастирске штампарије, — е, онда човек не може а да не помисли: Ваистину, на свету нама увиђавности и правде! Код толиких беспосличара и у Српству и у Карловцима, саборски одбор не могаше бацити свој поглед на једног таквог веселника и упрећи га у посао, него баци свој поглед, или право рећи: паде жребије на Матеја.

Но, кад с друге стране помислимо, како је саборски одбор ригорозан у избору личности, при чему се он ни на што друго не обзире, него на способност, онда му као савесном чувару народног добра не можемо у грех уписати, што је баш Мату поставио за управитеља.

Јер, то је он чинио с тога, што је добро знао, да у Карловцима нема равна Мати у знању штампарском, и да он има више знања у тим стварима у малом прсту, него досадашњи управитељи штампаријини у глави. То је своје знање и умење Мата показао у својим извештајима, што их је подносио саб. одбору, а овај не разумевајући се у тим стварима и држећи, да Мата као заклети чиновник и старији човек не ће хтети ни смети подносити му неистините извештаје, једногласно их одобраваше. Истина, говоре, да је Мата у тим својим извештајима — што би рекли Србијанци — »много лагао« и знајући »знање« чланова саб. одбора, титрао се с њима са својим лудостима и глупостима. Но, то говоре зли језици, а ми ћемо у своје време и више оценити праву вредност тих Матиних извештаја у погледу саме штампарије и његове управе.

Овде не можемо, а да не споменемо нешто, што не можемо прећутати и о чему треба Српство да што пре буде извештено, јер би био вапијући грех, да што пре не дозна, какав је Мата геније и у трговачком књиговодству.

Примивши Мата управу штампарије у своје старачке, али снажне руке, одмах је увидео, да је то велико зло, што се у штампарији води обично књиговодство те је одмах завео у њој камерално књиговодство. Истина, по оном старом књиговодству набављено је за време последњих година за преко 20.000 К разних стројева, слова и другог прибора, али то је Мати све било мало.

Како изгледа то Матино камерално књиговодство, то ми не знамо, јер Мата крије своје књиге. Но знамо то, да код фондова 2—3 чиновника већ преко два месеца раде на сређивању Матиних рачуна, па никако да их удесе и склопе. Шта више, могао је наш свет, који иде у Н. Сад, видети Мату, где по овој несносној жези одлази скоро сваки дан у Н. Сад, носећи неку завијену протоколину. Зли језици говоре, да је он носи у Н. Сад неком стручњаку, да му склопи рачуне.

То Матино камерално књиговодство, док једном свет за њега сазна, направиће у трговачком свету прави преврат, и нема сумње, да ће Мата на њега добити и патенат.

Бићу дискретан, те ћу навести нешто, из чега ће се видети, чему се имамо надати од Матиног камералног књиговодства.

По Матином камералном књиговодству дугује штампарији »Бранково Коло« од 22. августа до 31. децембра 1907. год. 2184·57 К, коју је своту пријавио суду и заступник фишкала народних фон-

дова. У самој пак ствари, и то по главној књизи, коју је водио »изненада напустивши Карловце« Матина десна рука, књиговођа, штампарија има да врати »Бранкову Колу« 469·43 К, т. ј. толико је 1907. г. више примила, но што је имала примити. Ово ће се у своје време Мати и очигледно показати.

Па као што народ вели: батина има два краја, тако исто и Матино камерално књиговодство за једног је благодат, а за другог пропаст. У наведеном примеру је за штампарију благодат, јер није то шални посао, уместо дужних 469·43 К имати потраживања 2.184·57 К, односно уместо добрих 469·43 К бити дужан 2.184·57 К.

Живело, дакле, Матино камерално књиговодство!

Д. Руварац.

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 21. јуна 1908.

— **»Браник« у новом руху.** Са данашњим бројем „Браник“ почиње да се штампа са свим новим, врло укусним и врло читким словима. Управа деоничарског друштва „Браника“ није пожалила знатна трошка на то, него и тиме хоће да изиђе на сусрет поштованој читалачкој публици нашој. Слова су за нашу штампарију набављена из чувене ц. кр. словоливнице Попелбаума у Бечу, а брзотисци Universal-конструкције из Франкентала у Немачкој. За то је наша штампарија у стању тачно и брзо извршити сваки, па и најтежи и најсуптилнији посао.

Набављање слова за „Браник“ стало нас је прилична трошка, за то молимо своје начелне пријатеље, да се заузму за скупљање претплате на наш лист, који осим својих материјалних жртава има да истрпи и толику хајку, као ни један српски лист. Ми се уздамо у заузимљивост и пожртвовност својих пријатеља, а ми ћемо настојати, да лист и даље одржимо на висини, на којој је и до данас служио једино српском народу и његову добру.

У то име нека је пуштен „Браник“ у новом руху у српски нам народ!

— **Предавање.** Тајник сегединске обртничке коморе г. Перјески држаће сутра, у недељу по подне у овдашњем Мајерову хотелу предавање о ревизији обртничког закона. На то предавање треба да оду нарочито занатлије, а неће бити с горег, да га и други чују.

— **Проневера српскога новца у Америци.** Наши Срби, који се хлеба ради одселили у Америку, образовали су у Питсбургу друштво под именом: „Српски православни Савез“, коме је цел, да се узајамно радници наши новчано испомажу, кад пострадају или у другу коју невољу падну. Друштво је то имало преко 6000 чланова, који су у заједничку благајну уносили месечно мале прилоге, а исплаћивале се онима, који се поболу и осакате, новчане потпоре, а породицама, које остану иза смрти ових чланова, исплаћивало се по 2000 Круна и више. Тим новцем управљала је управа, коју је то друштво бирало на три године. Људи, којима је поверено било, да рукују тим новцем у последње доба, проневерили су, како српски американски листови говоре, око 26.000 долара или око 130.000 круна. Највише се криве неки Гојсовић, Зинаић и Бузацић. Овај последњи је тамо отишао пре две године за новинара из наших крајева (из Славоније) и лепо се, ето, показао!

— **Лоза автономног статистичара.** „Србобран“ пише: „Автономни статистичар иначе радикал Мата Косовац написао је у »Застави« једну изјаву, у којој између осталога прича, ко је он и какав је он коленовић. Мата вели: »Ради својих пријатеља могу рећи, да је моје племе дошло из Старе Србије приликом друге велике сеобе. Пошао је деда Стојан са супругом, четири сина и девет кћери. У окршају с Турцима пао је деда Стојан са супругом, пала су му три сина, а кћери су одведене у ропство. Један син, Живан, рањен је и прешао у наше крајеве, где се окућио. Из тога (!) је поникао Јован Косовац, који је имао три сина: Лазара, Андрију и Петра. Андрија је мој отац и рањен је у буни приликом сентомашке битке.«

Ко не верује у ово Матино родословје, нека узме у руке »Заставу« бр. 131. Упозорили бисмо међутим госп. Мату, да има једна верзија, према којој су погинула сва четири сина деда Стојана. Г. Мата требао би да претражи све велике архиве, где је сигурно забележена историја његове чувене лозе. Једино тако ће моћи утврдити, која је верзија истинита. А дотле има свак право, да верује, којој хоће верзији“.

— **8000 К.** Обраћамо пажњу наших читалаца на оглас добротворног чистог српског друштва »Пријатељ« у Сегедину

Уредништво.

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Ужасна несрећа у руднику.** Из Јузовске јављају, да је у једном окну Катаринског друштва настала експлозија рудничког гаса, од чега до 200 рудара изгубише живот. 75 радника су још живи извучени из рудника, али мало после тога умру 10 од њих.

— **Велики успех у ваздушној пловидби** постигао је немачки генерал у миру гроф Цепелин, који одавна ради на усавршењу ваздушног брода, којим се даде управљати. 19. о. м. подигао се гроф Цепелин са својим бродом у ваздух, те је пуних 12 сахата пловио ваздухом, изводећи најразноврснија кретања и на ветар. Кренуо се из Фридрихсхафена на Боденском језеру, прелетео је добар део Швајцарске, лебдећи над главнијим варошима швајцарским: Берном, Цирихом, Луцерном и т. д. После овог успеха Цепелин се нада, да ће моћи пуна 24 сахата без прекида пловити ваздухом,

Утисак на становништво, кад је угледало Цепелинов ваздушни брод, био је ванредан. Брод је извео све кривине Боденског језера до Брегенца. Линију од Цириха до Романсхорна балон је прејурио брзином железничког воза. Ваздушни брод је имао да савлада врло тешке земљишне сметње, при чему су изврсни крмани за висину и за свртање на страну шале помогли да се прелети преко брдских кланаца. У свима швајцарским варошима, изнад којих прелети ваздушни брод, владаше велика радост и одушевљење.

— **У чему је снага војске?** У руским листовима читамо ово: Снага војске није у броју бајонета, него у духу, који је оживотворава.

Недавно је један Рус, који се вратио из Јапана, говорио о драми, што се одиграла у једној касарни у Јокохами.

Један војник окриви свог друга, да му је овај украо неку ситницу. Споречкају се и покрадени војник изведе осумњиченога пред компанијског наредника. Наредник испита, у чему је ствар и уверив се, да је крађа заиста извршена, тргне револвер, убије оба војника, па онда убије сам себе.

Тај, на први поглед дивљачки разрачун, није ама никога задивио, и јапански официр, кога је Рус замолио за објашњење, одговори:

— О, то је са свим поњатно. Крадљивца је наредник убио, за то, што је осрамотио пук. Покраденога за то, да не прича о штети, а сам се убио за то, што се осећао обешчашћеним. У његовој компанији се десила крађа и њега беше стид да изиђе старешинама на очи.

То је тај дух и осећај части, који јапанску војску чини непобедимом.

НОВИЈЕ.

Петроград, 20. јуна. У јучерашњој седници Државне Думе претресен је и најзад усвојен прорачун примања у своти од подруге милијарде рубаља. Коковцев је изјавио ово: Кад се после прекуженог рата и немира ипак могло зарадити 83 милијона рубаља, онда је то знак, да су руске финансије одржале пробу те је искључен државни банкрот.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву »БРАНИКА«.

Криза у Србији.

Београд, 21. јуна. Испоставило се, да је Пашић лажно информисао Велимировића о схватању краља Петра I., јер се краљ Петар већ изјавио био за прорачун, за трговински уговор с Аустро-Угарском и за коалицију странака и да ће дозволити нове изборе. На тој основи ће свакако бити успеха.

Догађаји у Перзији.

Тебрис, 21. јуна. По улицама траје покољ. Намештене су барикаде. Револуционарци харају на све стране. Зграда енжуменских клубова разорена је.

Пут енглескога краља.

Лондон, 21. јуна. Краљ Едвард VII. полази 6. августа у Марijинске Лажње (Marienbad) па ће 7. и 8. августа уз пут походити цара и краља Фрању Јосифа I. у Ишлу.

Изјаве симпатије Сичинском.

Лвов, 21. јуна. Русински посланици, силне одличне русинске матере и ђачки зборови изјавише матери убице грофа Потоцког Мирослава Сичинског, како се диве иројизму њена сина.

Хрватско-српска коалиција.

Загреб, 21. јуна. Јуче је хрватско-српска коалиција одржала седницу. Коминикé са те седнице казује, да коалиција није никог овластила, да преговара с угарском владом или са већином угарског сабора. Шта се поједини њени чланови разговарали, то коалицију не веже. Коалиција и не мисли за сад на какве преговоре о миру, јер није рада да се упушта у преговоре са данашњом земаљском владом и са данашњим баном.

Буна у Парагвају.

Рио-де-Џанејро, 21. јуна. Стигао је глас, да је у Парагвају (Јужна Америка) букнула војничка буна. Отпочела је борба између владиних и устаничких трупа.

Трговина.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА.
ИЗВЕШТАЈ

21. јуна (4. јуна) 1908.

Нова пшеница I. квалитет	К	11·50
Зоб — — — — — —	„	7·80
Јечам — — — —	„	6·50
Кукуруз: — — — —	„	7·30
окрупњен (нови) —	„	—·—

БУДИМПЕШТАНСКА ПИЈАЦА.

— **Извештај будимпештанске филијале Српске Банке са будимпештанске берзе.** —

БУДИМПЕШТА, 3. јула 1908.

Данас је продата: потиска нова шеница за цену од К 25 до К 23·20 по метарској центи, а према тежини и квалитету шенице. Ст.-бечејске шенице протато је 500 м. ц, 76 кг. тешке за К 24·50 по м. ц. Банатске шенице: 3150 м. ц. 74·4 кг. тешка за К 24·10 по м. ц.

Нова раж: За К 18·19 и К 18·80 по метарској центи.

Зоб: За К 17·05 до К 16·40 по м. ц.

Кукуруз: За К 14·40 и К 14·30 по м. ц.

Јечам: За К 14·30 по м. ц.

Терминске цене су спале. Данас закључује:

Шеница за октобар 1908.			К	10·89—10·90
Раж	»	»	»	8·95— 8·96
Зоб	»	»	»	8·25— 8·26
Кукуруз	»	јули »	»	6·96— 6·97
»	»	август »	»	7·06— 7·07
»	»	мај 1909.	»	6·92— 6·93

Цене терминске рачунају се за 50 килограма.

Иностранство: Америка и остале стране житне пијаце јављају скупље цене.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

НА ЗНАЊЕ!

Имам на мојој пустари, што лежи на дунаву под Опавом у Банату, преко **1000** ланаца **лепа сенокоса,** што ће бити од прилике почетком августа за продају. :-: :-: :-:

Трава ће се продавати у парцелама од 2—10 ланаца, а по жељи и у већим комадима. :-:

Ради ближег извешћа ваља се на мене у Тител обратити.

С поштовањем:

400 1-3 **Лазар М. Јанковић.**

Нових јудиларних 100 крунаша у злату

може се добити уз малу доплату

у Мењачници Централног Кредитног Завода д. д.

363 1в— **у Новом Саду.**

БЕОГРАД — СРБИЈА

ХОТЕЛ „МОСКВА“

У НОВОЈ ПАЛАТИ ОСИГУРАВАЈУЋЕГ ДРУШТВА „РОСИЈА“

ХОТЕЛ ПРВОГ РЕДА

на најлепшем и најживљем месту у Београду, — на Теразијама — са 40 елегантно намештених соба и салона, све са улице, са дивним и романтичним изгледом на Београд и околину. Нов намештај и рубље. Собе за купање. Електричне дизалице и сопствено електрично осветлење. Зими парно грејање. Поред све елеганције цене су хотелским собама умерене (од 3·— дин. па на више.)

ДВЕ ВЕЛИКЕ РЕСТОРАЦИЈЕ

елегантно намештене, са одличном српском и француском кујном. Најбоља француска и српска вина. Пиво се точи: српско и баварско (минхенски Шпатен). Све су цене умерене.

КАФАНА ХОТЕЛА »МОСКВА«

елегантно намештена и раскошно осветљена. Пред кафаном налази се цвећем украшена и многим електричним сијалицама осветљена тераса. Свако вече концертује од 7—11 сати оркестар Српског Народног Позоришта. У кафани могу се добити: одлична српска кафа, меланжи, сладоледи, ледена кафа, најфиније посластице и разне закуске.

Кафана »МОСКВА« прима сем листова из свију српских крајева и најчувеније словенске и друге светске политичке листове као и разне журнале.

Засебна соба за билијаре.

БАНКЕТИ, СВАДБЕ, РУЧКОВИ

:-: и ПРИЈАТЕЉСКЕ ВЕЧЕРИ :-:

могу се приредити у засебним одајама, по умереним ценама, а по претходном споразуму и погодби.

Хотел „Москва“.

ДОЛАЗИ ДОДАТАК

ПРЕМЕШТАЈ РАДЊЕ.

Част ми је штов. госпођама и госпођицама из места и околине до повољног знања ставити, да сам моју 369 5—6

машамодску радњу

у Новом Саду

преселила из хлебарске улице у главну улицу (Кошут Лајош улица) бр. 28.

С поштовањем

ЗОРКА ТЕОДОРОВИЋ

модисткиња.

ПРОДАЈЕМ

100 јутара оранице и кућу из слободне руке.

Ближа извешћа даје

Ђока Станојевић

СУСЕК.

395 (1—3)

ОСАМ ХИЉАДА КРУНА (8000 КРУНА)

Јавне захвале.

Потписани захваљујемо чистом српском друштву **„Пријатељ“** у Сегедину, које нам је, после смрти наших завештача, одмах телеграфично, на погребне трошкове, сваком по 200 К предујмило, а за тим сваком посепце и осталих 1800 К на руке исплатило.

Милица К. Бранковина, В. С. Миклош. Уд. *Васе Дурмана, Врпоље. Удова Милоша Руса, Деска. Удова Григорија Гвожђановог, Г. Ковиљ.* Препоручујемо Србима и Српкињама ову добротворну задругу, која је само за њих основана. 397 1—1

ЈЕДАН

Бензин Мотоцикел (Мотор) Puch Stiria

3 ½ коњске снаге са електромагнетским запаљивањем, врло добро одржан, нов и поуздан, може се добити јефтино. Обавештаје даје администрација „Браника“ 393 3—3

ТРАЖИ СЕ

самосталан трговац Србин за стовариште намештаја у Будимпешти, знање мађарског и немачког језика неопходно.

Плата према способности. Ступити може одмах.

Оферте са копијама сведоџаба треба слати на: **фабрику столарских производа**

„ВУКОВИЋ“ д. д.

Kispest. 399 3-3

Ђула Бауер

ВЕЛИКА ПИВАРСКА РАДЊА

Нови Сад, (Ujvidék).

НАЈВЕЋЕ СТОВАРИШТЕ ПИВА

Пилзанског) прастарог извора
Будвајског) (Urquell)
Штајнбрушког првог мађ. деоничарског друштва.

Хагенмахеровог, Будафокског и штајнбрушког деоничарских пивара е само у добу сезоне далеко чувано Салватор пиво.

Дневно се пуни са модерним американским машинама за прање и пуњење флаша.

Поруке се брзо и јефтино обављају. 321 11—25

За летњу сезону

стигао ми је врло богат избор

у мушкој и женској конфекцији

као и највећи избор ученским костимима, шосовима, свиленим, вуненим и батистаним блузама, све по најмодернијем енглеском и француском крају.

Послуга је уз **најумеренију цену** код српске фирме

П. Н. Момировића

у Новом Саду,

Главна улица бр. 3.

160 10—52

Једино прави је само

:·: Тијеријев балсам :·:

са зеленом заштитном марком, на којој је калуђерица. Најмања пошиљка 12/2 или 6/1 или 1 патент-путничко-породична боца **К 5·** Паковање бесплатно. (231 12—33)

ТИЈЕРИЈЕВА МАСТ ОД ЦЕНТИФОЛИЈЕ.

Најмања пошиљка 2 тегле **К 3·60**

Најбоље кућевно средство против болести стомака, грчева, капља, грудобоље, запаљења у свима органима, костобоље, рана свију врста, апсцеса, отока, озледа сваке врсте и т. д. Ваља адресирати: *Лекарница* **А. Тијерија у Прегради код Рохича.** (Sauerbrunn.)

Депо у *Будимпешти* код апотекара *Јосифа Терека, J. & Dr. Лео Јегра,* и *Л. Вершеша* у *Лугошу.*

Главно стовариште свих осталих минералних вода.

„Књаз Милош“

буковачка кисела вода

најчистији и најбољи алкалични кисељак,

„Српски Селтерс“

НАЈБОЉА ЛЕКОВИТА алкално муријатичка вода

Главно стовариште за Нови Сад и околину код

ПЕТРОВИЋА и ПОПОВИЋА

трговина спецераја и деликатеса **на велико и мало**

ћошак главне и лебарске улице Нови Сад.

Поруџбине са стране извршујемо брзо и тачно.

506 49—100

По анализи најбоља столна и лековита вода.

Под својим надзором, тачна послуга и најумереница цена.

Најбоље врсте плава камена, фарбе за жито (Dupuy-Samenbeize).

НАЈФИНИЈА

зејтина, пиринча, јефтине кафе, ситна и крупна грожђа, бираних бадема и лешњика.

МИНХЕНСКО

шпатен пиво у флашама. Највећи избор минералне свеже воде. Разне сорти сирева. Фришких сардина и других разних РИБА.

ДЕЛИКАТЕСА И ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА

Љ. СТЕФАНОВИЋА СИН, НОВИ САД

Основана 1866. Главна улица бр. 27.

Телефон бр. 76.

Разна калифорнијска ВОЋА

Праве манастирске **ШЉИВОВИЦЕ.**

Грчка лековита вина: **Mavrodaphne, Cypro, Ahaier, Malvasier.**

Сваки дан свежа путера за тај, са спахилука надвојводе Албрехта.

Најбоље врсте ВИНА бела и црна у боцама по ванредно јефтиној цени.

698 (24-52)

Под својим надзором, тачна послуга и најумереница цена.

ПРИБОР ЗА БИЦИКЛЕ, НАЈБОЉЕ КАКВОЋЕ,

за чудо јефтин. Огртачи К 4·65, 5·65, 7·10 писмено јемство; мехови К 2·95, 3·25; ножни шмркови пот. 95; ацетиленске лампе К 2·75; торбе К 1·20 1·90; кесе за пртљаг К 2·10; зејтин за мазање пот. 20; кантице за зејтин пот. 12; глачина за ланце пот. 12; копче за ноге пот. 40; емаљ-лак пот. 36; главчина за слободно трчање са кочаницом натраг К 10; обично слободно трчање К 4·50; седла К 2·35; подседлице К 1·20; никловане моткице за управљање са ручицама К 3·55; ручице од јагњеде пар пот. 40; гарнитура заштитног плеха, емаљирана К 1·80; са свим никлована К 2·65; рукунице за предњи точак емаљиране и никловане само К 8; звонце пот. 90. Шиље се уз поузеће или кад се новац пошље напред. Бицикли прве врсте са сместиштима за двоструко звоно и слободним трчањем К 100.

Хиљаде признања — Главни каталог бесплатно.

Индустрија мултиплекс-бициклова Берлин 26. a) Gitschinerstrasse. 15.

Траже се заступници.

Судски дозвољена

коначна распродаја!

218 35—36 Због напуштања радње продаје се све

адиђаре, златна-, сребрна-, роба од кина-сребра и сатова са 30—40% испод цене.

АРМАЊ ГЕЗА

драгуљар и сајџија НОВИ САД, главни трг.

Од Ц. Кр. Земаљског Школског Одбора одобрен

ПАНЗИОНАТ СА ШКОЛОМ

заједно за ученице, за више свестрано образовање

ХРИСТИНЕ ЈОВАНОВИЋ У БЕЧУ,

WIEN, VIII., Pfeilgasse 5.

Проспекти и најлепше препоруке стоје на расположењу. Леп положај. Собе са свима удобностима. Савесно васпитање и настава уз гимнастику. Конверзација: немачка, француска и енглеска. Предају најбоље наставничке снаге.

Пријаву и упис

ваља извршити што раније код **управе** овог панзионата, иначе се доцније пријаве после заузетих места не ће уважити.

386 4—15

Стечај.

Расписује се из стипендијске задужбине **Васе Јагазовића и жене му Саранфиле** стечај на три стипендијска места са годишњом стипендијом од 600 круна, *једно* место за ученика **трговачке** а *два* места за слушаоце **економске** струке.

Молби ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у којем ваља да стоји и то, колико деце имају молиочеви родитељи и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у *оригиналу* и у *обичну препису*. Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи оснивачевој сваки од питомаца мора бити Србин православне вере а из земље под светом круном Стевановом, изузимајући једино децу покојникова сестрића Исидора Радмановића.

Стипендисте морају своје науке слушати на каквом школском заводу у Угарској, који одреди Матица Српска.

Првенство при избору имају деца Исидора Радмановића, сестрића завештачева; за тим деца његова кума покојног Дамјана Јеврића, пароха у Јамини, његава кума Стевана Влајковића у Гуњи, ако се искажу, да сиромашни и за науку способни.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овоме стечају траје до 19. јула (1. августа) о. г.

Молбе, које стигну после истеклог стечаја, *неће се узети у обзир.*

Ис седнице Књижевног Одељења Матице Српске. У Новом Саду, 23. маја (5. јуна) 1908.

380 3—3 Председник Матице Српске:
А. Хаџић с. р.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно место из стипендијске задужбине **Гавре Романовића** за слушаоца економских, занатлијских или трговачких школа с год. пристојбом од 800 кр.

Молби ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају родитељи молиочеви; и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом. *Све* сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису. Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи завештачевој имају првенство на стипендију, при једнакој способности, ученици родом из Вуковара.

Питомци ове задужбине морају улушати своје науке у школама с Угарској, а школске заводе у страним земљама моћи ће полазити само с дозволом високог краљ. угар. министарства просвете и црквених послова.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Рок овоме стечају траје до 19. јула (1. августа) о. г.

Молбе, које стигну после истеклог рока, *неће се узети у обзир.*

Из седнице Књижевног Одбора Матице Српске, у Новом Саду 23. маја (5. јуна) 1908.

Председник „Матице Српске“:
381 3—3 **А. Хаџић**, с. р.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на **два** места из стипендијске задужбине **Христифора Шифмана** и то једно са годишњом стипендијом од 500 круна за слушаоце уметности (сликарства, вајарства, свирке или певања), и једно са годишњом стицендијом од 400 Кр. и то за слушаоце виших педагогијских наука.

Стипендију за педагогију могу тражити православни Срби из Угарске, који су свршили најмање шест гимназијских разреда или приправничке науке с врло добрим успехом. За слушаоце уметности тражи се потребна квалификација.

Молби ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године: 3. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају молиочеви родитељи; и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. Ко не приложи бар једну од тражених сведоџаба, нек последице припише себи. — Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису. Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи завештачевој првенство на ову стипендију имају новосадски синови а после њих, или ако таквих не би било, Бачвани.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Сваки питомац добија »Питомачка правила«, којих се мора строго придржавати.

Рок овоме стечају траје до 19. јула (1. августа) о. г.

Молбенице, које стигну после истеклога рока, не ће се узети у обзир.

Из седнице Књижевног Одбора „Матице Српске“, у Новом Саду 23. маја (5. јуна) 1908.

Председник „Матице Српске“:
378 (3—3) **А. Хаџић** с. р.

Стечај.

Расписује се стечај на *једно* или *два* упражњена стипендијска места из задужбине **Нестора Димитријевића** с годишњом пристојбом од 400 круна за ученике ниже, евентуално горње гимназије.

Молби ваља приложити: 1) крштено писмо; 2) школска сведочанства од последње две године; 3) сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком треба да се наведе и то, колико деце имају молиочеви родитељи; и 4) лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати *и у оригиналу и у обичну препису.* Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи оснивачевој имају првенство на ту стипендију синови и питомци браће му Кузме и Ђире, даље сродници завештачеви из Јакова у Срему, а за тим ученици родом из Великог Бечкерека.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила«, којих се мора строго придржавати.

Рок овоме стечају траје до 19. јула (1. августа) о. г.

Молбе, које стигну после истеклог рока, *не ће се узети у обзир.*

Из седнице Књижевног Одбора Матице Српске, у Новом Саду„ 23. маја (5. јуна) 1908.

Председник Матице Српске:
376 (3—3) **А. Хаџић** с. р..

СТЕЧАЈ.

Из стипендијске садужбине **Симе Ђорђевића** расписује се стечај на **два** стипендијска места за ученике реалних школа или за слушаоце политехнике.

Стипендија износи годишње: 1200 круна за слушаоце политехнике, 1000 кр. за ученике горње реалке, и 800 кр. за учинике доње реалке.

Молби ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком треба да је означено и то, колико деце имају родитељи молиочеви; и 4. лекарско сведочанство о здрављу и о накаламљеним богињама. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџама, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису. Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи завештачевој првенство на стипендију имају ученици родом из Мола; а осим тога захтева се од молилаца одличан успех у наукама.

Питомци ове закладе морају слушати науке на реалним или вишим техничким школама у Угарској.

По свршетку техничких наука моћи ће сваки питомац, који своје науке с похвалним успехом сврши, још једну годину дана уживати своју стипендију на ту цел, да се може приправити за практичан живот.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно исто време.

Сваки питомац добија »Питомачка правила«, којих се мора строго придржавати.

Рок, овоме стечају траје до 19. јула (1. августа) о. г.

Молбе које стигну после истеклог рока, не ће се узети у обзир.

Из седнице књижевног Одбора »Матице Српске«, у Новом Саду, 23. маја (5. јуна) 1908.

Председник „Матице Српске“:
383 3—3 **А. Хаџић**, с. р.

ЖЕЛИТЕ ДА ВАМ ЊИВЕ РОДЕ?

Доказано је, да скоро све наше земље немају довољно фосфорне киселине, коју потребује:

Пшеница, Раж, зоб, јечам, кукуруз, шећерна репа, крумпир, винова лоза, воће и баштованске биљке да би могле **ДОБАР РОД ДОНЕТИ.** Многи покушавају да ђубретом из штала (стаја) поправе своје неплодне њиве; али узалуд јер у том ђубрету нема фосфорне киселине. Само оне њиве и земље се поправиле и донеле привреднику скоро ДУПЛИ РОД, које су ђубрене

ВЕШТАЧКИМ ЂУБРЕТОМ
(суперфосфоратом)

које има фосфорне киселине и које је прегледом власти пронађено као корисно, тако да га и **министарство пољопривреде свакоме препоручује.** Добија се будзашто једино код:

ЈЕФТЕ ЛЕДЕРЕРА,
банкарско комисионарска радња
у *НОВОМ САДУ.*

Кошутова ул. бр. 52, Одма до главне поште.
Пишите одмах па ћете добити бадава књигу са сликама и ценовник.

АКО ТРЕБАТЕ НОВАЦА
а ви се одмах писмом или картом обратите на
БАНКАРСКУ И КОМИСИОНУ РАДЊУ
ЈЕФТЕ ЛЕДЕРЕРА
у Н. САДУ, Кошутова ул. бр. 52. до гл. поште

Банка даје и посредује **зајмове на поседе и куће** до **три четвртине њихове вредности** и све то уз најповољнији услов, најнижу камату и најбрже. Све потребне послове око зајма, уваљање у грунтовницу, брисање итд. сама врши, тако да партаје немају никаквих трошкова унапред. Купује и продаје земљу а предузима и парцелирање — јефтино.

Главно заступство осигуравајућег друштва **„АНКЕР“** прима осигуравање, противу ЛЕДА, ВАТРЕ и ОБЕЗЂЕЊЕ ЖИВОТА уз најповољнији услов. 305 7-16

Стечај.

Из стипендијске задужбине **Гедеона Дунђерског (Геце)** расписује се стечај на **једно** или **два** стипендијска места.

Стипендија износи годишње 1000 круна, за ученике гимназијске, реалне, економије, занатлијске, трговачке или ма које врсте више стручне школе.

Молби ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком треба да је означено и то, колико деце имају родитељи молиочеви; и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. Ко не приложи макар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом. *Све* сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичну препису. Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи завештачевој имају првенство на ту стипендију ученици из породице му и то десцендентални потомци његови, а затим ученици родом из Сентомаша, ако имају особине, које се од таких у основном писму траже, што све *такође треба сведочанством доказати.*

Питомци ове задужбине морају слушати своје науке у заводима у Угарској а стране више школе могу похађати тек с дозволом кр. угар. министарства просвете и црквених послова.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овоме стечају траје до 19. јула (1. августа) о. г.

Молбе, које стигну после истеклог рока, *неће се узети у обзир.*

Из седнице Књижевног Одбора Матице Српске, у Новом Саду 23. маја (5. јуна) 1908.

Председник „Матице Српске“:
377 3—3 **А. Хаџић** с. р.

ПОГРЕБНО ПОДУЗЕЋЕ
и стовариште надгробних споменика
ПАЈЕ МАРКОВИЋА у Н. САДУ
у средини дунавске улице, телефон број 168.

Филијала: погребно подузеће **„Конкордија“** пређе **Ђуре Стојковића**, ћурчинска ул бр. 15.

Држи вазда огроман избор сваковрсних камених надгробних споменика. Натписе изрезује најсавршеније, а позлата дупла и дуготрајна. Велики избор мрт. сандука, венаца, покрова и целокупне опреме за погребе Цене строго солидне а послуга најтачнија. 140 29 52

ЛИБМАН
и
ТОТОВИЋ
Нови Сад
Житна пијаца
бр. 1. и Ћурчијска ул.
бр. 37.
Телефон
бр. 159.

ФАРБАРА

Велико **стовариште**
Боја, лакова, фирнајза, цемента, каје, гипса и разног материјала.

624 42-52

Стечај.

Расписује се стечај на *два* места из стипендијске задужбине **Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић из Сенте,** и то за ученике горње реалке с годишњом пристојбом од 1200 круна, или слушаоце економске велике школе с годишњом пристојбом од 1600 круна.

Молби ваља приложити: 1) крштено писмо; 2) школска сведочанства од последње две године; 3) сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у коме ваља да стоји и то, колико деце имају родитељи молиочеви; 4) лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама; 5) службено уверење о евент. сродству са завештачима. Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у *оригиналу и у обичну препису.* Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

Првенство на ту стипендију имају крвни сродници завештача Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић, затим ученици родом из Сенте и најпосле само још ученици становници бившег крунског дистрикта бачког.

Питомац, који добије стипендију, мора се лично и потписом својих родитеља или њихових заменика обвезати, да ће после апсолвирања горње реалке изучити економску велику школу, било у отаџбини, било у иноземству. Ради изучавања у иноземству мора имати дозволу високог угарског краљ. министарства богоштовља и јавне наставе.

Изабрани питомац добиваће стипендијску пристојбу у једнаким месечним оброцима на десет месеци унапред на признаницу с потврдом школске власти из благајнице српске црквено-школске општине (задужбине Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић) у Сенти. Сведоџбе пак има питомац редовно слати Матици Српској у Нови Сад и српској црквено-школској општини у Сенту.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једне и исто доба.

Сваки питомац добија »Питомачка правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овом стечају траје до 19. јула (1. августа) о. г.

Молбенице, које стигну после истеклог рока, не ће се узети у обзир.

Из седнице Књижевног Одељења Матице Српске у Новом Саду, 23. маја (5. јуна) 1908.

379 (3—3) Председник »Матице Српске«:

А. Хаџић с. р.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на **једно** место из стипендијске задужбине **Петра Костића.**

Стипендија износи: за ученике основних школа 400 круна; за ученике ниже гимназије 500 круна; за ученике горње гимназије и богословије 600 круна; а за слушаоце правних, медицинских или филозофских наука 800 круна годишње.

Молби ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају родитељи молиочеви; и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом. — **Све** сведоџбе треба послати и у *оригиналу и у обичну препису.* Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи завештачевој и наредби министарској морају Костићеви питомци слушати науке и то: основне школе и први гимназијски разред у Винковцима, остале гимназијске разреде у Сегедину, правне и филозофске науке у Пожуну, а медицинске по потреби изузетно у Бечу.

Стипендију могу уживати *само* ученици родом из Срема, од којих при једнакој одличној квалификацији, имају првенство ученици родом из Черевића.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овом стечају траје до 19. јула (1. августа) о. г.

Молбе, које стигну после истеклог рока, не ће се узети у обзир.

Из седнице Књижевног Одбора »Матице Српске«, у Новом Саду 23. маја (5. јуна) 1908.

Председник »Матице Српске«:

382 3-3 А. ХАЏИЋ, с. р.

Помодна трговина мушке моде

ЈОВАНА ЛЕТИЋА

НОВИ САД, главна улица бр. 9.

Препоручује своје **најбогатије** стовариште свих мушких и дечјих помодних ствари, као:

најбољих Ita Piess и енглеских

шешира

огроман избор дивних

вратних марама (шлајфни),

најфинијег јегеровог и белог рубља:

КОШУЉА, КРАГНОВА, МАНЏЕТА, ЏЕПНИХ МАРАМИЦА,

богато стовариште путничких потреба:

ШТАПОВА, КИШОБРАНА, ПУТНИХ САНДУКА,

Изврсне парфимерије: мирисави сапуни, помаде, пасте и воде за уста и зубе, и т. д. и т. д

Све из најпризнатијих творница.

Потпуно сортирана 159 16—52

СРПСКА РАДЊА. — — ЦЕНЕ УТВРЂЕНЕ.

„ПРИЈАТЕЉ“

једино чисто српско правосл. друштво

исплатило је

46 хиљада К наследницима завештача својих.

Позивамо

само Србе и Српкиње правосл. вере, који су здрави, пунољетни, или ако нису преживели 52-гу годину живота свога, да се уписују у исто друштво а на темељу оне: „*Свој Своме*“ и *Срби Србима.*

Одмах

издајемо друш ене обвезнице на 2000 К. чим који пријавник пошље нам у име уписнине и чланарине 8 Круна.

Пожурите се

са пошиљком 8 К. и своје тачне адресе.

На захтев

шаљемо наше тисканице и опширнији обавештај.

Савесним

и марљивим *скупљачима чланова, дајемо: пристојну новчану награду.*

Управа друштва **„ПРИЈАТЕЉ“**

у Сегедину

„BARÁT“ szerb egyesület Igazgatósága

Szeged 339 5-12

Столарско грађевинарска радионица

СТЕВАНА ГРЧИЋА

У Н. Саду, Петефијева ул. 38.

Препоручује се п. н. грађанству из места и са стране за израду: Модерних трговачких штелажа и портала, за израду олтара црквених столова, најмодерније кућне намештаје. Намештаје за кухињу. 201 13 52

За новозидане куће, прима се целих грађевинарских столарских послова. Све по врло умереној цени. Ценовнике и предрачун дајем на захтев.

Прва српска ливница метала

Данило Недучин

у Н. Саду, *Курчијска улица бр. 30.*

Израђује у спственој ливници: **казанџијске славине и мешалице по свом најновијем проналаску. Пивских и винских славина. Пумпе за бунаре** и **алкохолна пића.** Потребне делове, лагере за сваковрсне машинерије за млине, цигљане, израђујем за дандва, а у случају потребе још у краћем року, по јефтиној цени него игде. Аване, пеглајзе, нацаке за стражаре.

КУПУЈЕМ по највишој дневној цени стари метал, бакар, месинг, цин, цинк, олово, 139 18—52

Молим сваког брата Србина да ме у кругу својих пријатеља —, који моје ствари потребује — препоручи.

КРЕЧ.

Бео, мастан, издашан и јефтин. 1 кила креча прима воде 4 — 4½ киле. Производи се од белог мрамор-камена. Једина продаја за Угарску и Хрватску, на вагоне и мање.

Нарочиту пажњу обраћам подузимачима и виноградарима. На стоваришту имам стално.

За цену се треба обратити код

29714-15 **Васе Вучковића.**

Нови Сад, код „Шаргарепе“.

НЕМА ВИШЕ СЕДЕ КОСЕ!

„ТИНКТОЛ“

(Заштитна реч бр. 232.)

је идеално средство за бојадисање косе, које средство власима на глави и у бради за неколико минута *стално* даје млађани сјај, природну првобитну боју: смеђу, загаситосмеђу, угаситу или црну.

ТИНКТОЛ је сасвим нешкодљив препарат, састоји се само из једне течности, која се на *врло прост* начин оваке употребљава: Овлажи се чести чешаљ тинктолом, њиме се превуче кроз косу и остаће на њој боја, која ће се за неколико минута сасушити. 150 32—50

При наруџбини ваља означити боју (плаву до смеђе или црну). Цена је 1 флаши са тачним упутством за употребу К 3. — Шаље дневно поштом произвађач: **Friedrich Radda** Apotheker, Pancsova (јужна Угарска.) Стално стовариште у Будимпешти код **Jos. v. Török,** Apotheker, Königsgasse 12.

Издавачка књижарница А. Пајевића

(С. Ф. Огњановић)

у Новом Саду.

Нови сензационални роман

МАРИНО МАРИНЕЛИ

роб на галијама или крвава ноћ у Венецији. Историјски роман из страховитог времена млетачке насилне владавине од Б. Г. Брила.

Овај се роман сматра као један од најлепших и најзанимљивијих у свету.

Кад се први пут појавио, свуд је правио велику сензацију.

А и како неће? У њему су описани крвави догађаји у старој млетачкој републици, чувене оловне тавнице и несрећне жртве тадање инквизиције.

У роману ће бити 80 слика.

Излази сваки дан једна свеска а цена је свесци **само 5 филира.**

Претплата се шаље на месец (за 30 свезака) која износи са поштарином **К 2·—.**

На захтевање шаљемо прву свеску бесплатно на углед. 385 5—10

Лепота

У свету јединствени успех, који је арадски апотекар Климентије плем. Фелдеш постигао са својим **Маргит-Кремом,** навео је многе људе на патв рење тог по свем свету славног **нешкодљивог** средства, које јединствено чудновато дејствује против свију **нечистоћа на лицу,** пегâ, лећâ, крпâ, изасутакâ и т. д. Наравно да то ником није пошло за руком, јер тајну производње **Маргит-Крема** зна искључиво само изумевач и произвођач, који ту тајну и чува, јер увек са свим сâм зготовљава тај препарат. **Маргит-Крем** је дакле увек једнак, израда је свагда брижљива те с тога је дејство брзо и поуздано. Већ после употребе од четири до пет дана потпуно измени кожу на лицу, отклони пеге, леће, крпе, бубуљице, сајетце, црвенило на лицу и на рукама, и даје лицу идеалну лепоту, свежину и младоликост. Притом је са свим нешкодљив. Тегла стаје 1 круну, Маргитин сапун 70 потура а Маргитин прашак (бео, ружичаст и крем) 1 круну. Сва та средства могу се употребити и свако за себе. Фелдешев Маргит-Крем може се добити по целом свету у свакој већој апотеци или код изумевача **Климентије плем. Фелдеша** у Араду. Главно је стовариште у Новом Саду код Гавре Плавшића, Јована Вујића и Карла Гросингера.

93 4—5

НОВА ТРГОВИНА МУШКЕ И ЖЕНСКЕ ПОМОДНЕ РОБЕ

ДУШАНА Г. МОНАШЕВИЋА

код златне кугле у Курчијској улици бр. 23.

преко пута **Браће Миросављевића**

препоручује свој велики избор шешира сламних и филцаних мушких и дечијих, надаље најновијих мушких тоуристен кошуља, дечијих рудер кошуљица, најновијих кравата, манџетни, крагнова, чарапа, џепница, штапова, сунцобрана, накита за женске тоалете, венаца и шлајера за невесте, женског белог рубља, рукавица, ручних радова, парфимерије и мирисавих сапуна и т. д. и т. д.

Најјефтиније цене путничких торби и кофера.

НОВА МОДНА ТРГОВИНА ЗА ГОСПОЂЕ И ГОСПОДУ.

Част ми је поштов. грађанству из места и околине до знања ставити, да сам своју досадању фирму Бранко Чавић асосијирао с г. Љубом Поповићем под фирмом

Чавић и Поповић.

Радњу смо знатно проширили (у локалу пређе Браће Поповића) и одговарајући данашњем духу са најбољом ЕНГЛЕСКОМ, ФРАНЦУСКОМ, ШВАЈЦАРСКОМ и НЕМАЧКОМ РОБОМ снабдели од најефтиније до најскупље цене.

БЛУЗИ, СУКАЊА, ПЛАТНЕНИХ и БАТИСТАНИХ, ШТИКОВАНИХ ХАЉИНА, ЖИПОНА, СУНЦО и КИШОБРАНА РУКАВИЦА и ЧАРАПА, ШТИКЕРАЈА, ЧИПАКА, најмодернијих, сваковрсних НАКИТА ЗА ЖЕНСКЕ ТОАЛЕТЕ.

ШПЕЦИЈАЛИТЕТА најбољега кроја ФРАНЦУСКИХ МИДЕРА. Скрећемо пажњу п. н. удавача на наш ВЕЛИКИ ИЗБОР БЕЛОГ ВЕША. У ШИФОНУ, БАТИСТУ и НАЈФИНИЈЕМ ЛАНЕНОМ ПЛАТНУ. По жељи стојимо у свако доба С БОГАТОМ КОЛЕКЦИЈОМ на услузи.

За господу препоручујемо велик избор најбоље каквоће СВАКОВРСНОГА ВЕША, ЕНГЛЕСКИХ ШЕШИРА, ЦИЛИНДЕРА, КИШОБРАНА, ШТАПОВА, КРАВАТНИ, КРАГНОВА, МАНЦЕТА, ЦЕПНИЦА и све остале приборе мушке моде. Велик ИЗБОР КОФЕРА. Поруџбине са стране обављамо тачно и брзо. 324 14—50

Ђорђе Нôта МУШКИ КРОЈАЧ

НОВИ САД, хлебарска ул. бр. 8.

апсолвент берлинске кројачке академије.

Препоручујем своје богато стовариште правих енглеских штофова.

165 16-52 Тачна израда. — Цене солидне.

ОБЈАВА.

Свима својим цењеним муштеријама јављам, да сам са радњом **српско-православних црквених утвари** преселио из своје старе куће — преко пута у нову купљену кућу дунавска ул. број 10. а у истој кући на I. спрату и станујем.

Иначе адреса је како за писма тако и за брзојаве

Никола Ивковић

НОВИ САД (Ujvidék).

Највећа трговина српских православних црквених утвари: одежда, неба, литија, барјака, крстова и т. д.; радионица иконостаса и христових гробова, радионица свештеничког одела и стовариште свештеничких шешира, камилавки и појасева.

387 4—15

ШТАМПАРИЈА

ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА“

У НОВОМ САДУ

Дунавска улица број 36.

У кући гђе Анке Пајевићке.

Штампарија је снабдевена са најбољим брзотисцима које креће ГАС-МОТОР; најмодернијим словима, орнаментима и украсима.

Препоручује се п. н. публици како из места тако и са стране за израду сваковрсних штампарских послова, као:

ДЕОНИЦА, ДИПЛОМА,
позива на беседе и забаве,
разних трговачких тисканица,
ДЕЛА,
брошира, часописа,
заручница, посетница,
ЈЕЛОВНИКА,
посмртних објава
и т. д.

Нарочито се препоручујемо сл. новчаним заводима за израду

Пословних КЊИГА

сваке врсте.

Препоручујемо се славним црквено-школским општинама за израду

домовних, крштених
и посмртних
ПРОТОКОЛА,
годишњих
ПРОРАЧУНА
и т. д.

Све ове послове израђујемо брзо, тачно и чисто.

Сваку поруџбину смо у стању у духу данашње најмодерније технике извести.

ЦЕНА УМЕРЕНА,
ИЗРАДА СОЛИДНА И ЧИСТА.

По жељи наших пошт. поручиоца, израђујемо нарочито разне позивнице и остале поруџбе и са основом (Tondruck) прецизно и чисто.

С поштовањем ШТАМПАРИЈА ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА“.

Хотел „БЕЛА ЛАЂА“

ЂУРЕ ЗУРКОВИЋА Нови Сад,

модерно са свима удобностима удешен, најподесније место за састанке странаца, са изврсном кујном и најбољим пићем.

Точи прастаро (urquell) ПИЛЗАНСКО ПИВО.

Многоструко одликована. Постоји од 1860. године.

ФАБРИКА НАМЕШТАЈА И СТОВАРИШТЕ

НАСЛЕДНИКА НИКОЛЕ ДУСИНГА

170 15—52 **У НОВОМ САДУ.**

Ханска улица бр. I. преко пута од српске основне нар. школе препоручује своје велико, богато сортирано стовариште намештаја за спаваће собе и трапезарије, као и свију врста тапецираних гарнитура за салоне у сваком стилу по јевтиним ценама.

Даље: шифонера, иревета, столова, ноћних и за умиваље, орманчића, креденца, дивана, огледала, мадраца, столица.

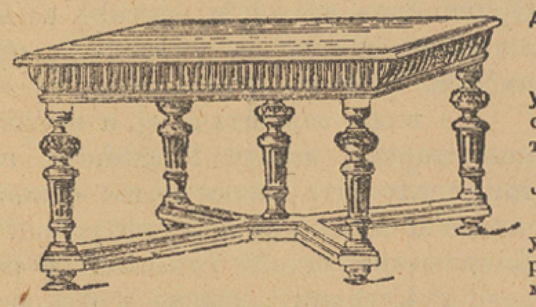

СЛИКА,

у тамној и политираној изради а солидној каквоћи и са врло јевтиним ценама.

Избор у ћилимов, прос тирчим и звесама.

Препоручујемо нашу нову уређену радионицу са машинским радом за израду свију врста намештаја по жељи.

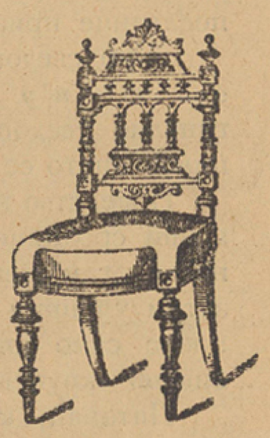

Солидна послуга! — Јефтине цене! (О солидној послузи најбоље референције.

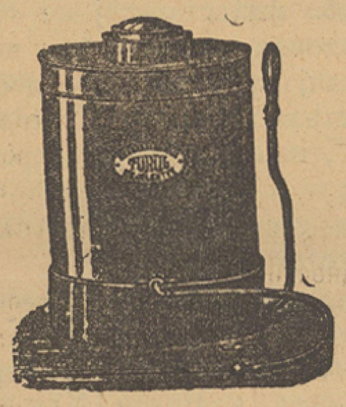

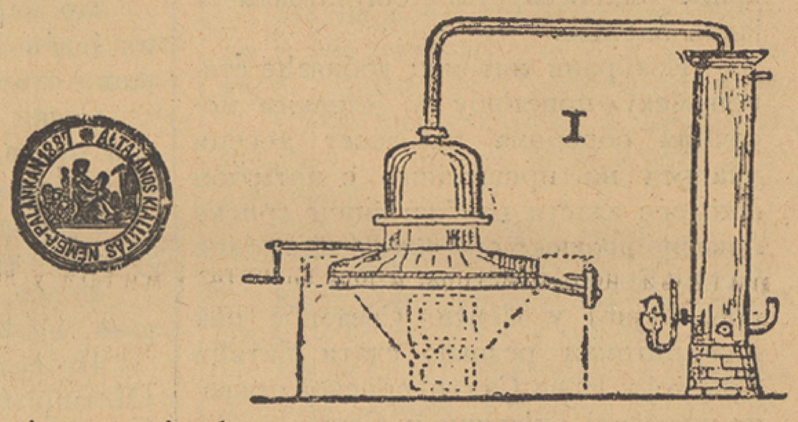

Част ми је штованој публици и досадашњим муштеријама моју у свим крајевима Угарске **прву** и **најстарију** још у години 1790-ој основану и до данас непоколебиву и опробану

казанџијску радњу

коју као мајстор водим већ 18 година, те сам је слободан препоручити.

У истој готовим и увек имам на стовариштy све врсте бакреног посуђа и то: **котлова** за прање у гвозденим фурунама, врло добре и на разним **изложбама** одликоване **пероноспорне штрцаљке** (оросаљке); **ракинске казане** од мене **пронађене и патентоване,** а и и све друге врсте: **цеви** за млинове, лаће и т. д.; **табарке од гвожђа**; **пумпе** за вино; **квечове** за грожђе, **пресове** и т. д.

Свагда имам делове за шприцеве, **гуме, цеви, расипача.**

Примам поправке шприцева, казана и др.

Купујем по највишој цени **бакар, месинг, калај, олово** и други метал.

Пошто неизрађену робу купујем у првим творницама и пошто је моја радионица вешто удешена, могу све горње ствари радити много **јефтиније** него ма који други казанџија.

Продајем уз **гаранцију** а и **на отплату од по до две године.** Наруџбине обављам брзо и тачно. Илустроване ценовнике шиљем на захтев бесплатно.

Молим досадање поштоване муштерије, да ми и надаље поклоне поверење а и осталу публику, да ме удостоји својег поверења, а ја ћу се свагда, као и досад, трудити, да то поверење потпуно оправдам.

Остајем са особитим поштовањем

Милан Т. Јовановић,
казанџија
НОВИ САД (Ujvidék),
пре казанџијска, а сада Николе Берчењије ул. бр. 12

621 31-52

Штампарија деоничарског друштва „Браника“.

Власник и издавалац: деоничарско друштво „Браник“.